



**YUKLOVCHI MASHINALARNING ISHCHI ORGANLARINI  
PAYVANDLAB QOPLASH VA STURUKTURASI ANIQLASH  
TEXNALOGIYALARI BILAN TAXLILY ISHLASH.**

**Isaboyev Toxirjon Mexmonovich**

“TMJ” kafedrası katta o‘qituvchisi.

**G‘ulomov Muhammadibrohim Obidjon og‘li**

“Texnologik mashinalar va jihozlar” yo‘nalishi talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11191375>

**Annotatsiya.** Ushbu tezida yuklovchi mashinalarning ishchi organlarini payvandlab qoplash va sturukturasi aniqlash texnologiyalari haqida so‘z boradi.

**Kalit so‘zlar:** *yo‘l, ekskavator, transport, qazish, tuproq.*

Hozirgi kunda Respublikamiz xalq xo‘jaligida, yo‘l qurilish mashinalari muhim ahamiyatga egadir. Qurilish jarayonida yangi ishlab chiqarish va sanoat korxonalari, energetika ob‘ektlari va transport, magistrallari va aerodromlar bunyod etiladi xamda mavjudlari rekonstruksiya qilinadi. Qurilishning xar qanday soxasida xam yer qazish ishlari birinchi navbatda bajariladigan ishlardan xisoblanadi. Yer qazish ishlari ancha ko‘p mexnat talab qiladigan ishlardan xisoblanadi, shuning uchun yer qazish ishlarini mexanizastiyalashga katta axamiyat berilmoqda.

Yer qazish ishlarini bajarish va mexanizastiyalashning samaradorligini oshirish uchun birlik quvvati oshirilgan mashinalar sonini ko‘paytirish va xususan quvvati 180, 250 va 330 kvt ga teng bo‘lgan traktorlarga va yumshatgichli buldozerlar, gidravlik boshqariladigan kovshini xajmi 0,5 – 4,0 m<sup>3</sup> bo‘lgan bo‘lgan bir cho‘michli ekskavatorlar, kovshining xajmi 25 m<sup>3</sup> bo‘lgan skreperlar va ish organlari avtomatik boshqariladigan mashina mexanizmlaridan foydalanishni keng yo‘lga qo‘yish kerak. Bundan tashqari qurilish ob‘ektlarida juda ko‘p avtomobil va traktorlardan foydalaniladi, ular traktor asosi (bazasi) sifatida keng qo‘llaniladi Avtokran, betonovoz, trubovoz va x.k. Yer qazish ishlarida ishlatiladigan turli mashina va jixozlarni juda katta parki mavjud. . Mashinalardan qurilishda yo‘l qurilishida transport sifatida foydalanish jarayoni, belgilangan maqbul darajadagi sarf-xarajat bilan yuqori darajadagi unumdorlikka erishish mezoni bo‘yicha yoki aksincha kam sarf-xarajat bilan maqbul unumdorlik darajasi mezoni bo‘yicha tip tartibi maqbullashtirishiriladi.

Ayni vaqtda texnik xizmat ko‘rsatish o‘rtasidagi davrda benuqson ishlashning talab qilinadigan ehtimollik darajasini ta‘minlash vazifasini hal etadi.





Bundan tashqari, amaliy ishlar eng ko'rsatishicha, texnik xizmat ko'rsatish jarayonida tartibga soluvchi parametrlar qayta tiklanadi.

Yo'l qurilishi mashinalarini yaratishda va foydalanishda bionika prinsiplarini qo'llash, ya'ni bunday tizimlarning konstruksiyalari evolutsion rivojlanishda maqbul shaklga ega bo'lishi, materiallarni geterogen buzilishining oldini olish, ish jarayonidagi energiya sarfini to'g'ri taqsimlash va tejash, ishlash sharoitiga qarab moslashadigan qavatma-qavat tuzilishga ega materiallarni yaratish, konstruksiyalarga ta'sir etuvchi kuchlanishlarni foydalilomonga yo'naltirish, yuqori ish unumdorligiga ega, chidamli, mustahkam, raqobatbardosh mashina va mexanizmlarni yaratishda tizimli yondash ishga imkon beradigan yangi biomexanik yo'nalishdir. Bu imkoniyatlarni amalga oshirish uchun agregat va tizimlarga, ularning konstruktiv elementlariga texnik xizmat ko'rsatishning davriyligini aniqlash, so'ngra bu ta'sir ko'rsatishini lozim.

Konstruktiv va texnologik ko'rinib turibdiki, texnik xizmat ko'rsatish mehnat sarflari, mashinalarning majburiy bekor lurishi, mablag' sarflash bilan bog'liq. Shuning uchun xizmat ko'rsatish hajmi ham shunga mos bo'lishi kerak. Ishonch va boshqaruv nazariyasidan foydalanish, tizimli yondashish va tizimli tahlil prinsiplarini qo'llash va muhim vazifalarni texnik tomondan ishlatish nuqtai nazaridan hal etish imkonini beradi. Mashinalarni ishlatishning bunyod etilgan shart-sharoitlarini hisobga olib, ularning texnika, shuningdek, moddiy va mehnat resurslaridan samarali foydalanishini ta'minlovchi xususiyatlarini amalga oshirishni boshqarish deb qarash lozim bo'ladi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:**

1. Исабоев Т. М. ТОШ ТУПРОҚ ҚАЗИШ МАШИНАЛАРИ ИШЧИ ОРГАНЛАРИНИ ЕЙИЛИШГА ЧИДАМЛИЛИГИНИ ОШИРИШ ИШЛАРИ ТАХЛИЛИ //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 1. – №. 6. – С. 752-762.
2. Mexmonovich I. T. et al. YUK AVTOMOBILLAR YOQILG'I NASOSINI DETALLARINI QAYTA TIKLASH TEXNOLOGIYASINI TAHLIL QILISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 15. – №. 4. – С. 119-125.
3. Umidjon o'g'li S. A., Mexmonovich I. T. KO'PRIKLI KRAN BOSH BALKASINI TAYYORLASH TEXNALOGI JARAYONINI ISHLAB CHIQUISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 16. – №. 3. – С. 37-40.
4. Isaboyev T. M. et al. YUKLAGICH CHO'MICH TISHINI QAYTA TIKLASH TEXNOLOGIYASI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 15. – №. 6. – С. 27-28.





5. Игамбердиев М. К., Исабоев Т. М. Кодиров НУУ Недостатки технологии обработки хлопка-сырца и пути их преодоления //Universum: технические науки. – 2020. – №. 6-2. – С. 75.
6. Umarov A., Qosimov K., Isaboyev T. PAYVANDLAB QOPLANGAN DETALLARNING YEYILISHGA SINASH NATIJALARI //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 21. – С. 10-12.
7. Azimovich A. S., Ulug'bek o'g'li O. I. VAGONLARNI LOYIHALASHDA SISTERNA RAMALARINI TANLILI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 15. – №. 6. – С. 46-55.
8. Халматов М. М. и др. ВЛИЯНИЕ ДЕРЕВЯННЫХ НАСАЖДЕНИЙ НА СОСТАВ И ЧИСТОТЫ ВОЗДУХА //Научно-практические пути повышения экологической устойчивости и социально-экономическое обеспечение сельскохозяйственного производства. – 2017. – С. 113-115.
9. RUZIBOYEV, J., & XASHIMOV, X. (2023). Chigitli paxtani jinlash jarayonining bugungi kundagi ahamiyati. ANDIJON MASHINASOZLIK INSTITUTI.
10. RUZIBOYEV, J. (2023). ISHCHI YUZASI YEYILGAN ARRALI JN KOLOSNIKLARINI ISH RESURSINI OSHIRISH. ANDIJON MASHINASOZLIK INSTITUTI.
11. XASHIMOV, X., & RUZIBOYEV, J. (2023). QAYTA TIKLANGAN KOLOSNIKLARNING YEYILISH KO'RSATKICHLARINI OMILLARGA BOG'LIQLIGINI ANIQLASH. ANDIJON MASHINASOZLIK INSTITUTI.
12. Xashimov, X. X. (2024). EFFECT OF CHEMICAL COMPOSITION OF COVERED GIN COLOSNIKS THROUGH WELD ON WEARING. World of Scientific news in Science, 2(3), 113-120
13. Умарова, Ш. О., & Умаров, А. М. У. (2020). Нагрев и плавление электродов с экзотермической смесью в покрытии. Universum: технические науки, (1 (70)), 33-36.
14. Umarov, A., Qosimov, K., & Isaboyev, T. (2023). PAYVANDLAB QOPLANGAN DETALLARNING YEYILISHGA SINASH NATIJALARI. Академические исследования в современной науке, 2(21), 10-12.
15. Умаров, А. М. У., & Муйдинов, А. Ш. (2023). РЕЗУЛЬТАТЫ ИСПЫТАНИЙ НАПЛАВЛЕННЫХ ОБРАЗЦОВ НА КОНТАКТНЫЙ ИЗНОС ПЛОСКИХ ДЕТАЛЕЙ АВТОСЦЕПКИ ВАГОНОВ. Universum: технические науки, (10-2 (115)), 26-29.
16. Умаров, А. М. У., Зухриддинович, Қ. К., & Муйдинов, А. Ш. (2023). ИЗНОСОСТОЙКАЯ НАПЛАВКА ИЗНОШЕННЫХ ДЕТАЛЕЙ ВАГОНОВ (НА ПРИМЕРЕ АВТОСЦЕПКИ) ЭЛЕКТРОДАМИ СО СПЕЦИАЛЬНЫМ ПОКРЫТИЕМ. Universum: технические науки, (10-2 (115)), 22-25.





17. Qosimov, K. Z., Umarov, A. M. O. G. L., & Raxmonov, M. R. O. (2023). LEGIRLOVCHI ELEMENTLARNING PAYVAND CHOK STRUKTURASIGA TA'SIRI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(4-2), 560-566.

